

tudja is egygé szerkeszteni a fogalmi meg a verslogikát, viszolyog ettől a tökélytől. Egyebek közt azért, mivel szigorában nem egyfajta észjárás tagadását, hanem teljességét és kizárólagosságát látja meg, irigyelt emelkedettségében pedig a számára elfogadhatatlan magabiztosságot. A bizonytalanságot hívja ki s a többfajta észjárás buktatóit. Rögtönözni kezd, hogy megtalálja, megtegye az utat onnan, amit akárki gondol, oda, amit senki sem gondol, ahol a szavak dolgokká, tárgyakká, képekké változnak vissza. Legsúlyosabb élménye ez az utazás, a „Nincsenel” ült „komor lagzitól” a még érintetlen látvány szólításáig.

Talányos versében, az *Úvegese*désben valaki átnéz rajtunk, „és nem tudjuk, hová néz”. Mintha e névtelen felé mutatna valaki a Stănescu verseiben. Rokon jelentése van nála az érintetlen látványnak s a névtelennek. Számptalan névvel illethetné, de nem bizonyos, hogy mindenáron erre törekszik. Ahogyan motívumait lebontja, témáit szétszereli, úgy építi és dönti le a képeit. Zártságuk mindig pillanatnyi, annyira ideiglenes, hogy mindig őrszi az összeilleszkedés szálkás vonalait, hézagait. Embléma jellegükkel a még meg nem fogalmazottra mutatnak, de a szavaktól még érintetlen látványokat nem teszik neves foglyaikká.

Elveszítve tejfogait, barátait, a mítoszi azonosságot (ahol „szót értett... ön-maga önmagával”) Stănescu léhán és állandóan improvizál. Üres tekintete elé áttetsző képeket emel, hogy rajtuk át észrevegye mindazt, amit senki sem gondol, de amiről így megpillantva, az érzékek élményeként bizonyosodik be, hogy tudatunk vendégévé, nyugtalanító vendégévé válhatik.

ZIRKULI PÉTER

Utószó az Európa Könyvkiadónál megjelenő Stănescu-kötethez. Nichita Stănescu 1933. márc. 31-én született Ploiești-en. A bölcsészkar elvégzése után 1957-től egy ideig az egyik bukaresti irodalmi hetilap szerkesztőjeként dolgozott. Első kötete 1960-ban jelent meg. Tizennégy verses-kötete közül három írószövetségi díjas. Az 1972. évi díjat egybegyűjtött publicisztikai írásaiért kapta. Esszéket is ír, műfordítással is foglalkozik (pl. Vasko Popa verseit fordította). Kötete jelent meg angol, cseh, francia, szerb-horvát, valamint svéd fordításban. 1975-ben Herder-díjjal tüntették ki. Magyarul a Kriterion Könyvkiadó jelentette meg verseit 1974-ben, Víziorgona címmel, Szilágyi Domokos fordításában.

NICHITA STĂNESCU

Dal

*Talpig az időben,
ami senkié sem,
és az áldott kőre,
nem lépek oda se,
nem szállok felhőkig,
másokéi mindig...*

Kőfelmutatás

*A legszebbet, az én legszebbemet mutatom föl neked,
vagyis a verset, épp a verset mutatom,
s kérдем tőled:
hiszed-e, hogy kőre hasonlít, azt hiszed?*

*Te, ja, nekem mutatod, ami rajtad a legszebb,
az illatodat mutatod,
és kérdelek tőlem, te jóillatú:
hiszed-e, hogy kőre hasonlít, azt hiszed?*

*Ő nekem azt mutatja, ami benne a legszebb,
törékeny életét mutatja,
áttetsző életét mutatja, és kérdelek tőlem:
hiszed-e, hogy kőre hasonlít,
azt hiszed, hogy kőre hasonlít?*

Csodamadár

*Madarat szültem ma éjszaka,
mikor vetült tekintetem
egyől hétig, gondolkodva,
töprengve a végtelenen.*

*Viselő is volt tekintetem,
és belőle ő kitépte
sápadt csőrét, s hussant, lebbent
halálon túlra, messzire.*

*Messze nézett, egyenesen,
tekintetem törten, vérben,
olyan sötét, mindig szelíd,
tétova is, meg könnyezik.*

Nyílegyenes, remeg mégis...

A tenger ellenében (II.)

*Bármit, csak megfulladni nem.
Nem vízből lett az élet.
Mi nem vagyunk halak utódai,
mert nincsenek halak.
Csak az van, ami fölötte él,
csak ami láthatja közvetlenül a napot.*

*Ég, lég,
légburg,
fölötted vagyok.
Te kívül vagy,
és könnyed,
de én kívül vagyok rajtad is.*

ZIRKULI PÉTER fordításai